

УДК 631.531.04

ВПЛИВ СТРОКІВ СІВБИ НА ВРОЖАЙНІСТЬ ОЗИМОВОГО ЯЧМЕНЮ ЗАЛЕЖНО ВІД СОРТОВОГО СКЛАДУ

Федорчук В.Г., канд. с.-г наук, доцент
Конніков Д.В., здобувач вищої освіти, магістр
Миколаївський національний аграрний університет

Серед озимих культур у Миколаївській області на першому місці знаходиться озима пшениця, яка займає в середньому 503,1 тис. га. Друге місце за площею займає озимий ячмінь, яким засівається більше 219 тис. га.

За своїм значенням ці культури нерівнозначні, але й взаємно незамінні – озима пшениця вирощується в основному на продовольчі цілі, а озимий ячмінь – як кормова зернофуражна культура [1].

Він має багато позитивних якостей, дає зерно нового врожаю на 10-14 днів раніше за озиму пшеницю, ярий ячмінь та інші зернові культури. Зерно містить 12% білка, понад 75% вуглеводів, 2,1% жиру. В 1 кг зерна міститься 1,2 к.о. і 100 г перетравного протеїну. Використовують його на корм худобі, для виробництва круп, у пивоварній промисловості. Проте виведені сорти озимого ячменю ще не зовсім задовольняють потреби харчової промисловості за якістю зерна. До складу білкового комплексу входить більше 20 амінокислот, 8 з них незамінні. Білок ячменю повноцінніший, ніж у інших культур, але містить мало лізину - 2,5-3,2% [2].

В Україні озимий ячмінь рекомендований до вирощування в 14 областях України. Посівні площі біля 90% розміщені в південних регіонах - це Крим, Одеська, Миколаївська та Херсонська області. Головна причина цього - низька морозостійкість сортів. Ще 40 років тому озимий ячмінь в Україні практично не вирощували через відсутність достатньо морозостійких сортів. Створення академіком Гаркавим П.Х. сорту-дворучки Одеський 17 в 1955 році поклало початок впровадження озимого ячменю у виробництво. Сорти ячменю дворучки можуть себе поводити так як, і озимі, формуючи урожай. Вони характеризуються високою зимостійкістю. Особливо актуальними такі сорти є у посушливих регіонах, коли з осені не вдається провести сівбу ячменю через нестачу опадів або виникає необхідність пересіву. Рекомендується висівати дворучки у лютневі вікна на півдні України, за настання фізичної стиглості ґрунту. При цьому урожайність їх вища, ніж ярих сортів [3].

На Миколаївщині вегетаційний період озимого ячменю в умовах півдня України залежить від кліматичних умов, сорту та агротехнології його вирощування. Загалом Миколаївська область займає дуже вигідне географічне положення, завдяки чому забезпечує наявність ресурсів для стабільного розвитку сільськогосподарського виробництва та організації переробки [4].

Удосконалення сортової агротехніки озимого ячменю для умов степової зони – актуальний напрямок в умовах сучасного господарювання. Кліматичні зміни, які відчутно спостерігаються в останні роки, викликають необхідність вивчення строків сівби та нових сортів. Оптимальний строк посіву для озимих пов'язують із стійким переходом середньодобової температури повітря через певний рівень.

Дослідження проводилися протягом 2023–2024 рр. на базі Навчально-наукового-практичного центру Миколаївського національного аграрного університету.

Клімат району проведення досліджень континентальний, посушливий з великою амплітудою річних коливань температури повітря і атмосферних опадів.

Облік урожаю показав, що сорти озимого ячменю Скарб Пальміри та Валькірія в середньому по досліді сформували врожайність на рівні 5.40 та 5.22 т/га, Снігова Королева – 4.81 т/га (табл.1).

Таблиця 1 - Вплив строків сівби на врожайність сортів озимого ячменю (2023–2024 рр. середнє)

Сорт (фактор А)	Строки посіву (фактор Б)					Середнє
	05.10	15.10	25.10	05.11	15.11	
Снігова Королева	3,18	5,68	5,46	5,14	4,57	4,81
Скарб Пальміри	3,75	6,72	5,98	5,54	5,01	5,40
Валькірія	3,55	6,45	5,84	5,38	4,88	5,22

Нами відмічений істотний вплив строків сівби на врожайність сортів. Так, максимальною вона була при сівбі 15 та 25 жовтня і становила по сорту Скарб Пальміри – 6.72 т/га та 5.98, по сорту Валькірія 6.45 та 5.84, по сорту Снігова Королева 5.68 та 5.46 т/га відповідно. При посіві 5 жовтня та 15 листопада урожайність досліджуваних сортів знижувалася, а найбільш низькою вона відмічалася при пізній сівбі – 5 жовтня. При сівбі в цей строк у сортів Скарб Пальміри та Валькірія врожайність була (3.75 та 3.55 т/га відповідно), а сорт Снігова Королева забезпечив урожайність 3.18 т/га.

На основі проведених досліджень встановлено, що строки сівби мають суттєвий вплив на врожайність озимого ячменю залежно від сортового складу. Найвищі показники врожайності були зафіксовані у сортів Скарб Пальміри (6.72 т/га) та Валькірія (6.45 т/га) при сівбі 15 жовтня, що підтверджує важливість вибору правильного періоду для посіву.

Таким чином, дотримання оптимальних строків сівби є фактором підвищення врожайності та якості зерна озимого ячменю. Це дозволяє ефективно використовувати обґрунтовано-кліматичні умови регіону та підтримувати стабільно високу врожайність в степовій зоні Півдня України.

Список використаних джерел

1. Голубєв В.Г., Коваленко П.І. Вирощування озимого ячменю в умовах Південної України. – Херсон: Аграрна наука, 2020. – 250 с.

2. Кравченко Л.О. Вплив агротехнічних факторів на врожайність озимого ячменю // Науковий вісник аграрних наук. – 2021. – №4. – С. 45-50.
3. Методичні рекомендації з вирощування озимого ячменю в степовій зоні України / Національна академія аграрних наук України. – Київ: НААН, 2019. – 112 с.
4. Сидоренко В.В. Сучасні підходи до технології вирощування озимих культур. – Одеса: Поліграф, 2022. – 198 с.
5. Статистичний щорічник України 2023 / Державна служба статистики України. – Київ, 2023.
6. Федоренко О.П. Агрометеорологічні умови для вирощування озимого ячменю в південному регіоні // Аграрний журнал. – 2022. – №2. – С. 78-83.
7. Чабан В.М. Оптимізація живлення озимого ячменю на чорноземах південного регіону України // Землеробство та агрохімія. – 2020. – №3. – С. 92-97с.

УДК 633.15:631.527.5:632:631.5

РОЗВИТОК ХВОРОБ ГІБРИДІВ КУКУРУДЗИ В УМОВАХ ПІВНІЧНОГО СТЕПУ УКРАЇНИ

Терещенко А.В., аспірантка
Дробітько А.В., доктор с.-г. наук, професор
Миколаївський національний аграрний університет

Кукурудза – одна з високопродуктивних злакових культур універсального призначення, яка за рівнем врожайності переважає багато культур. У світі для продовольчих потреб використовується близько 20 % зерна кукурудзи, 15–20 % – для технічних цілей та 60–65 % на корм худобі. За валовими зборами кукурудза посідає перше місце, а за посівними площами – друге, поступаючись лише пшениці.

Кукурудза менше уражується хворобами, на відміну від інших зернових культур, проте вони можуть завдати значної шкоди посівам. Недобори і втрати врожаю, внаслідок їх розвитку можуть сягати 30–50 %, крім цього, спостерігається погіршення якості врожаю [1, 2].

На шкодочинність та розповсюдженість хвороб впливає багато факторів, основними з яких є умови навколишнього середовища, наявність патогенів та відносна стійкість рослини-господаря.

Найбільш поширеними та шкодочинними хворобами кукурудзи в умовах України є пухирчаста (збудник – гриб *Ustilago zeae* (Beckm.) Unger (син. *U. maydis* (DC) Corda) та летюча (збудник гриб *Sphacelotheca reiliana* (Kühn) Clint (син. *Sorosporium reilianum* Mc Apl f. *zeae* Geschele; *S. holci-sorghii* (Riv.) Noesz) сажки, гелмінтоспоріоз (збудник – гриб *Setosphaeria turcica* (Luttr.) K.J. (анаморфа *Exserohilum turcicum* (Pas) K.I. Leonard et Suggs.(син.: